

AMERİKAN SİYASETİNİ YÖNLENDİRMEDE TÜRK AMERİKAN DERNEKLERİNİN ROLÜ¹

Esra PAKİN ALBAYRAKOĞLU*

GİRİŞ

Sivil Toplum Kuruluşları (STK) bünyesinde sayılabilecek sendikalar, vakıflar, dernekler ve meslek kuruluşları, çağdaş kamu yönetiminin temel prensiplerinden biri olan iyi yönetim çerçevesinde, Türkiye’de dünya genelinde önemli rol oynamaktadır. Amerikan siyasetini Türkiye lehine etkileme sürecinde Türk Amerikan dernekleri ile bunların çatı örgütleri, sivil toplum kuruluşlarının siyasi görünürlük ve etkinlikleri açısından örnek vaka teşkil etmektedir. Bu örgütlerin ortak niyet ve çabaları arasında Türkiye ve Türkler aleyhinde çalışmalara engel olmak; Türk ve Amerikalı siyasetçi, gazeteci ve akademisyenleri çeşitli platformlarda ağırlamak; konferans ve panel gibi etkinliklerle beyin fırtınası yaratmak; sözde Ermeni soykırımı ve Hocalı katliamı gibi konularda Türkiye ve Türk Dünyası lehine lobicilik yapmak ve Amerika’da seçim dönemlerinde adaylara bağışlarda bulunmak öne çıkmaktadır. Bu faaliyetlerin sağladığı katma değerler, Türkiye’nin tanıtılması ve kamuoyu yaratma çabalarına destek olmaktadır. Ancak sayıları neredeyse dört yüze yaklaşmış olan Türk Amerikan derneklerinin ve giderek çoğalan çatı örgütlerin arasındaki artan ihtilaflar ve vizyon-misyon farklılıkları ile Türk Hükümeti’nin bu kuruluşları uzlaştırma konusunda aktif bir çabasının olmayışı, buradaki Türklerin Amerikan siyasetini yönlendirme girişimlerine ket vurmaktadır.

I. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ SİYASETİ YÖNLENDİRMEDEKİ ROLÜ

Hükümetler arası ve resmi bir faaliyet olan geleneksel diplomasi, kamuoyunun giderek görünürlük ve etkinlik kazandığı günümüzde kamu diplomasisi ile birlikte anlir hale gelmiştir. Kamu diplomasisi devlet eliyle şekillenip uygulanan tanıtım ve bilgilendirme politikaları olup, genellikle propaganda ile ilişkilendirilmektedir. Sivil toplum kuruluşları ise, kültürel diplomasi çerçevesinde topluma ve bireye doğrudan dokunabilen ve seslenebilen aktörlerdir. Bu bağlamda kamu diplomasisi ve kültürel diplomasi birbirini tamamlayan faaliyetlerdir. Kamu ve sivil toplumun eşgüdümünde bilginin, fikirlerin, değerlerin paylaşılması ile farklı aktörlerin birbirini anlaması ve bir müşterekte birleşmesi daha kolay ve mümkün olabilmektedir (Purtaş, 2013, s. 4-5). Siyasetin şekillendirilmesi sürecinde sivil toplum kuruluşları, ülkelerin kimlik, kültür ve normlarının tanıtılması ile ilgili çabalarda münferit ve/veya kamu ve özel sektör ile birlikte yer almaktadır. Modern devletin, “kürek çeken değil, dümen tutan” bir aktör olma yolundaki dönüşümünde, bireylere doğrudan erişime sahip sivil toplum kuruluşları bir köprü vazifesi görmektedir (Özer, Genç, Soygür, 2013, s. 186-187).

II. GEÇMİŞTEN BUGÜNE TÜRK-AMERİKAN DERNEKLERİ

Amerika Birleşik Devletleri’nde son 10 yılda dernekleşmeye hız veren Türkler hakkında yapılan son araştırmalar doğrultusunda her 497 Türk’e bir dernek düşmektedir. Sayıların yaklaşık 400’ü bulan Türk Amerikan derneklerinin büyük çoğunluğu, üç çatı organizasyondan birine üyedir. İstisnai örnekler arasında Turkish Coalition of America, Turkish Cultural Foundation, Turkish Philanthropy Funds, American Turkish Society, Turkish American Business Forum, Turkish American Chamber of Commerce & Industry gibi etkin vakıf ve dernekler bulunmaktadır. Çatı örgütlerden 1956 yılında kurulan, merkezi New York’ta bulunan ve geleneksel Türk Günü Yürüyüşü ve Festivali’ni organize eden Türk Amerikan Dernekleri Federasyonu’nun (FTAA) 55 üye derneği; 1980 yılında Washington DC’de faaliyete geçen Türk Amerikan Dernekleri Asamblesi’nin (ATAA) 31 üye derneği ve 2010 yılında Gülen Hareketi girişimi ile hayata geçen Türki Amerikan Birliği’nin (TAA) 218 üye derneği mevcuttur (Kaya, 2004, s. 298; Özyurt, 2013). Bu çatı örgütler gerek münferit

¹ Bu makale, 11-13 Mayıs 2014 tarihinde Eskişehir’de düzenlenen ‘Türk Dünyası Sivil Toplum Zirvesi’ nde bildiri olarak sunulmuştur

*Yrd.Doç.Dr., İstanbul Gelişim Üniversitesi, İİSBF, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, epakin@gelisim.edu.tr

gerekse ortaklaşa biçimde Türk ve Amerikan siyasetçi, uzman ve akademisyenlerini ağırlamak, Türk kültürünü tanıtıcı ve Amerika'daki Türkleri kaynaştırma amaçlı aktiviteler düzenlemek ve özellikle Amerikan seçim dönemlerinde lobicilik faaliyetleri yürütmek gibi çalışmalarda bulunmaktadır.

III. TÜRK AMERİKAN DERNEKLERİNİN AMERİKAN SİYASETİNİ YÖNLENDİRMEDEKİ PERFORMANSI

Türk Amerikan derneklerinin Amerikan siyasetini Türkiye lehine yönlendirme konusundaki performansı, yönetsel ve organizasyonel sıkıntıların yanı sıra, profesyonel lobi faaliyetlerini yürütecek uzmanların yokluğundan, çeşitli görüş farklılıklarından ve Türkiye'deki siyasi gerginliklerden de olumsuz etkilenmektedir. Örneğin pek çok dernek başkanı ve yönetim kurulu üyelerinin örgüt merkezinden uzak farklı eyaletlerde yaşaması ve çalışması ile oluşan kurumsal boşluk ve işlevsel aksaklıklar, uzaktan yönetim ile ancak sınırlı açılımlar yapılabileceğine örnektir. Dernek merkezinde görev alanları belli daimi çalışanların bulunmaması, işlerin gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleşmesine yol açmakta ve bu durum da verimsizliğe sebep olmaktadır (Yavuzer, 2009, s. 195-196). Çatı örgütlerin sayıları geometrik olarak artan dernekler arasında diyalog ve eşgüdümü sağlamak konusundaki çabaları da, siyasi görünülük ve ağırlık konularında örgütlerin ellerini zayıflatmaktadır. Dernek sayısındaki artış her ne kadar demokratikleşme yolunda önemli bir adım olsa da, bölünmüşlüğü Türk Amerikan toplumunun güçlü bir lobi olmasının önünde engel teşkil etmesi olasıdır. Küskünlerin yeni dernek kurmaya yönelik hevesleri ve çatı örgütlerin yönetiminde etkili olabilmek için "tabela dernek" açmaların yarattığı çok seslilik, güçlerin birleştirilmesine yönelik hem toplumsal hem de siyasi bir risktir. Dernek sayısındaki artışla birlikte, ayrı ayrı düzenlenen aynı tür etkinlikler için bilet satma ve sponsor bulma arayışı bir diğer sıkıntı unsuru olarak öne çıkmaktadır (Özyurt, 2013).

Bahsi edilen üç çatı örgüt zaman zaman çeşitli platformlarda Türkiye'nin tanıtımı için birlikte hareket etmektedir. TAA, kuruluşunun hemen akabinde FTAA ve ATAA ile Amerika'da yaşayan Türk vatandaş ve soydaşların birliği, Türk Amerikan ilişkileri, Amerikan Meclisi'nin gündemindeki sözde Ermeni soykırımı yasa tasarısı konularında ortak toplantılar gerçekleştirmiş ve çeşitli çalışmalarda bulunmuştur ("ABD'de Türk Dernekler Bir Araya Geldi", 2011). Örneğin bu örgütler, Amerika Birleşik Devletleri'nin Türkiye Büyükelçisi Francis J. Ricciardone'yi Washington D.C.'de ağırlamış ve Türk Amerikan ilişkileri konusunda kendisiyle istişarelerde bulunmuşlardır ("Great Progress in Turkish-American Relations", 2011). Ancak örgütler arasında sınırlı da olsa bir rekabet söz konusudur. FTAA üye kompozisyonundaki çeşitlilik ile övünürken, ATAA'yı elitist olmakla suçlamaktadır. Başkentte olmanın avantajını kullanan ATAA ise, FTAA'yı yeterince aktivist ve üretken olmamak konusunda eleştirmektedir. Diğer taraftan, seküler/Kemalist çizgide olarak tabir edilebilecek FTAA ve ATAA'ya mensup bazı dernekler, TAA kurulmadan önce Gülen Hareketi'ne yakın dernekleri "öteki" olarak tanımlayabilmiştir (KöşerAkçapar, 2009, s. 175-176).

Çatı örgütlere Türk Hükümeti'nin verdiği destek, Amerika'daki Türklerin kültürel diplomasi çabalarına olumlu katkıda bulunmaktadır. Türk siyasetçilerinin ve milletvekillerinin her üç örgütün de etkinliklerini olumlu bulduğu ve bunlardan pek çoğuna katıldığı gözlenmiştir. Ancak Hükümetin Gülen Hareketi ile yaşadığı görüş ayrılığı sonrasında TAA ile ilişkiler gerginleşmiştir. Bu sürecin öncesinde birçok Amerikalı senatör ve milletvekilinin katılımıyla gerçekleşen TAA yıllık galalarına AK Parti üyesivekiller de iştirak etmekteydi. Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, Şubat 2012'de TAA Merkezi'nde onuruna verilen resepsiyonda "Amerika sathına yayılmış sivil toplum kuruluşlarımızın yaptıkları çalışmalar, festivaller, faaliyetler, temaslar ve açtıkları okullar bizim için büyük bir güç kaynağıdır" diyerek emeği geçen herkesi tebrik etmişti (Aslan, 2014). TAA faaliyetleri çerçevesinde ağırlanan Amerikan Kongre üyeleri ile diğer Amerikalı uzmanların ilgi ve katılımı açılarından değerlendirildiğinde, Türkiye'nin son yıllarda lobicilikte sıçrama yaptığı söylenebilir. Ancak iç ve dış politika konularında taraflar arasında yaşanan görüş ayrılıklarından ötürü TAA'nın Türk Hükümeti için ne derece emek harcayacağı konusunda tartışmalar mevcuttur. Süregiden gerginliğin, buradaki Türklerin Amerikan siyasi gündemini yönlendirme performansına olumsuz şekilde sirayet etmesi ihtimali büyüktür (Tanır, 2013). Bu durumla alakalı bir son olayda, geçtiğimiz Nisan ayında sözde Ermeni tasarısının Senato Dış İlişkiler Komitesi'nden geçmesinde TAA'nın rolü olduğu ima edilmiş ve TAA mensubu bir üyenin tasarımı sunan Senatör Bob Menendez'le çekilen bir fotoğrafı delil olarak gösterilmiştir. TAA ise bu iddiaları reddetmiş ve sık sık Amerikan Kongresi'ne gelen sözde Ermeni

soykırımı tasarılarının engellenmesi yönündeki özverili çalışmaları ortaya koymuştur. Ayrıca üye derneklerin Hocalı Katliamı ile ilgili çabaları sayesinde Amerika'daki birçok eyalet meclisinde Hocalı önergelerinin kabul edildiği vurgulanmıştır (Taban ve Koşar, 2014).

SONUÇ

Günümüzde sayıları giderek artan Türk Amerikan dernekleri ve çatı örgütlerinin Türkiye'nin çıkarlarına yönelik pek çok meselede ortaklaşa hareket etmelerine rağmen gündem ve ilgi odaklarının farklılaştığı, dernekler arasında ciddi çekişmeler olmamasının yanı sıra rekabetin arttığı ve Türk siyasetindeki olumlu/olumsuz gelişmelerin dernek ve çatı örgüt performansını etkilediği ortadadır. Türk Amerikan dernek ve çatı örgütleri burada yaşayan Türkler için birleştirici bir unsur olsa da, bu yapıların Amerikan siyasetini Türkiye lehine etkileme konusundaki sürdürülebilir başarısı, birlikte hareket edebilmeleri ve Türk Hükümeti'nin bu husustaki desteği ile mümkün olabilecektir. Her bir dernek veya çatı örgüt, demokratik çerçevede birbirinden çok farklı kompozisyona sahip olabilir ve farklı çıkarları temsil edebilir. Ancak ülke menfaati söz konusu olduğunda, tüm sivil toplum kuruluşlarının bir müşterekte birleşmesi ve siyasi faaliyetler konusunda uzmanlaşma yoluna gitmesi ile Türkiye'nin tanıtımı ve çeşitli platformlarda savunulması hususlarında daha olumlu sonuçlar alınabilecektir. Amerikan toplumu ile doğrudan temas sahibi olmaları açısından Türk Amerikan derneklerinin kültürel diplomasi bağlamında önemli bir paydaş olduğu aşikârdır. Bu derneklere sağlanacak desteğin devlet politikası haline dönüştürülmesi, iyi yönetim çerçevesinde Türk kamu diplomasisine büyük faydalar sağlayacaktır